

**ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN DREPT, ȘTIINȚE POLITICE ȘI
ADMINISTRATIVE A CONSORTIULUI INSTITUȚIILOR DE
ÎNVĂȚĂMÎNT, ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI ȘI
UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE EUROPENE
”CONSTANTIN STERE”**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 340.1 (043.3)

CUZA BOGDAN-GHEORGHE-ILIE

**SPIRITUALITATEA JURIDICĂ ÎN CREAȚIILE
SUFLETULUI ROMÂNESC**

**SPECIALITATEA ȘTIINȚIFICĂ: 551.01 – TEORIA GENERALĂ A
DREPTULUI**

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale în Drept, Științe Politice și Administrative, a Consorțiului instituțiilor de învățământ Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „C. Stere” din Chișinău.

Conducător științific:

CRAIOVAN Ion, doctor în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **HUMĂ Ioan**, doctor în drept, profesor universitar
2. **BALTAG Dumitru**, doctor habilitat, profesor universitar
3. **ARAMĂ Elena**, doctor habilitat, profesor universitar

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctor la specialitatea științifică 551.01

– Teoria generală a dreptului:

1. **AVORNIC Gheorghe**, *Președintele Comisiei, doctor habilitat, profesor universitar*
2. **CRAIOVAN Ion**, *Secretarul științific al Comisiei de doctorat, doctor în drept, profesor universitar*
3. **HUMĂ Ioan**, *doctor în drept, membru doctor în drept, profesor universitar*
4. **BALTAG Dumitru**, *membru, doctor habilitat, profesor universitar*
5. **ARAMĂ Elena**, *membru, doctor habilitat, profesor universitar*

Susținerea va avea loc la **6 mai 2022** ora **10:00**, în cadrul ședinței Comisiei de susținere publică a tezei de doctor cu titlul „**Spiritualitatea juridică în creațiile sufletului românesc**” din cadrul Școlii doctorale în Drept, Științe Politice și Administrative a Consorțiului Instituțiilor de Învățământ ASEM și USPEE, or. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200. et.6, bir. 600. Rezumatul și teza pot fi consultate la biblioteca USPEE “C. Stere” www.uspee.md și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în educație și Cercetare (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost trimis la data de 28.03.2022.

Secretarul științific al Comisiei de susținere publică:

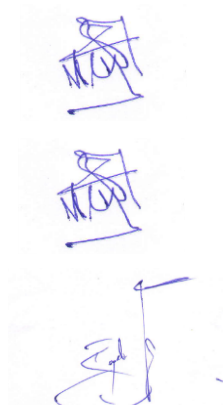
CRAIOVAN Ion, dr., prof. univ.

Conducător științific:

CRAIOVAN Ion, dr., prof. univ.

Autor:

CUZA Bogdan-Gheorghe Ilie

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	10
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	14
BIBLIOGRAFIE	18
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	21
ADNOTARE	23
АННОТАЦИЯ	24
ANNOTATION	25
FOAIA PRIVIND DATELE DE TIPAR	26

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

1. Argument privind actualitatea temei investigate și gradul ei de studiere.

La prima vedere, tema „Spiritualitatea juridică în creațiile sufletului românesc”, ca temă de cercetare științifică în domeniul teoriei generale a dreptului, pare a fi vulnerabilă, cu o conexiune spiritualitate juridică-suflet din planuri diferite, care nu se conjugă, chiar ilegală. Poate fi cotată această temă ca acceptabilă sau chiar dezirabilă? În acest context inițial, pentru legitimarea temei cercetate invocăm, doar câteva argumente.

Pentru a apăra identitatea dreptului, în special în relație cu morala și religia, mai ales la începuturile modernității, în doctrina juridică se prezenta exclusiv, pregnant, excesiv și dogmatic, trăsătura dreptului de normativitate susceptibilă de constrângere publică, dimensiune necesară dar nu și suficientă în înțelegerea și realizarea funcțiilor și finalităților dreptului, promovându-se concepția dreptului pur și autonom. [1, pp.7-14]. Această concepție avea un grad măcar minimal de acceptabilitate și funcționalitate în comunitățile evului mediu, relativ închise, cu viața socială săracă și dominată de relații de conducere socială autoritariste și tradiție, cu schimbări sociale extrem de lente, insesizabile.

Ascensiunea științelor naturii, a metodelor aferente pozitivismului au condus mai ales în prima parte a modernității în Europa, la întărirea pozitivismului juridic, a ideii că nu există decât ”dreptul pozitiv” (Berghom), a abordării dogmatice a dreptului. [2, pp.31-36]. În aceste condiții spiritualitatea juridică era redusă la concepte abstracte epurate de filosofie, morală, politică, artă, cum a încercat să susțină H.Kelsen în celebra sa lucrare „Teoria pură a dreptului”. Această abordare [2] a reușit să introducă rigoare și precizie în configurarea conceptelor juridice și contribuția sa nu trebuie minimalizată, dar și a ipostaziat și rupt dreptul de funcționalitatea socială, de menirea sa.

Odată cu evoluțiile și revoluțiile sociale (industriale, social-politice științifice), se vădea însă tot mai mult necesitatea înțelegerii complexității dreptului, a dreptului viu, tot mai adecvat vieții sociale, ca normă dar și ca un concept, fapt moral, comportament al actorilor juridice sau ca entitate culturală [3, pp.94-98] ș.a.

2. Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Normativitatea juridică ruptă de celelalte dimensiuni ale cunoașterii juridice, concepție persistentă și astăzi în doctrina juridică, situație remarcată și de reputatul autor M.van Hoecke [4, p.10] care aprecia că doctrina juridică, cantonată numai în textul juridic riscă să devină schizofrenică, să nu mai apeleze la ceilalți, să nu mai înțeleagă viața socială, se vădea tot mai precară.

Din perspectiva epistemologiei, a teoriei cunoașterii științifice, mai ales în contemporaneitate, deveneau tot mai pregnante și pentru cunoașterea juridică teze precum: un obiect de cercetare complex, cum fără

îndoială este și dreptul, nu poate fi cunoscut dintr-o singură perspectivă, oricare ar fi aceasta (E. Longino); raționalitatea cercetării nu poate fi unidimensională; obiectul cercetat conține inerent aspecte specifice dar și contribuții ale alterității; vectorii cunoașterii sunt disciplinari, interdisciplinari și transdisciplinari; trebuie promovată integrativitatea; relativitatea și rezonabilitatea rezultatelor cercetării științifice [5] ș.a. În acest context teoria generală a dreptului [6, pp.365-368] în contemporaneitate, păstrând straturile geologice ale cunoașterii tradiționale, experiența istorică practică și teoretică fără de care dreptul nu poate fi înțeles, a relevat tot mai pregnant că dreptul este un concept integrativ și deschis, faptul că fundamentele dreptului sunt inerent și extrajuridice, la plămădirea dreptului participă numeroși factori, inclusiv cei afectivi, emoționali, interpretarea dreptului ca specie a interpretării, cu toată specificitatea sa, este marcată de o teorie generală a înțelegerii umane-hermeneutica, decizia juridică și aplicarea acesteia nu pot fi rupte de dimensiunea afectivă, ș.a. De analiza, înțelegerea și cooptarea acestor factori depinde forța cognitivă a acestei discipline, capacitatea sa de a oferi o imagine complexă, integratoare, asupra fenomenului juridic, cu consecințe practice dintre cele mai importante.

Din perspectivă culturală, prin excelență a valorilor sociale, se relevă faptul că, valoarea originară a dreptului-justiția, ca dreptate prin drept nu poate fi realizată, fără înțelegerea și efectivitatea unor valori precum libertatea, adevărul sau demnitatea umană.

Așadar spiritualitatea juridică nu se poate configura numai din valorile juridice. Ea este rezultatul contribuțiilor în diverse grade și ponderi a tuturor formelor și tipurilor de spiritualitate umană, inclusiv a creațiilor literar artistice. Aceasta cu atât mai mult, în condițiile în care experiența istorică a dreptului, înțeles ca o creație spirituală, demonstrează că acesta este plămădit din concepții precum cele despre ordine, putere, constrângere, libertate, normă, justiție, valori [6, pp.534-546] ș.a.

Avansând deja comparația, metafora, emoția în câmpul cunoașterii juridice, am putea aprecia că unilateralitatea abordării dreptului echivalează cu încercarea de a explica ființa umană redusă la scheletul ei (atât de necesar de altfel!) și că aprofundarea cunoașterii ființei umane înseamnă numai radiografiile osoase ale acestuia tot mai precise!

În planul spiritualității juridice se simțea nevoia depășirii unei rupturi, dintre concepte și imagini, avînd în vedere că spiritualitatea umană se exprimă prin concepte și imagini [7, pp.19-31]. Conceptele sensibile și imaginile erau considerate apanajul artei, esteticii ca teorie a frumosului, creațiile literar-artistice fiind ignorate, de regulă de juriști, pe terenul doctrinei juridice. Iar când exegeții reputați ai domeniului literar artistic întâlneau în diverse creații ale spiritului uman semnificații juridice nu insistau asupra lor, dreptul fiind considerat totuși ca o „matematică” a domeniului socio-uman, greu abordabilă în absența unor studii de specialitate.

Desigur că această abordare, a cercetării științifice a dreptului, tot mai pregnantă, recurgînd la imagini, metafore, emoție, creații literar-artistice, încât să devină un mod de gândire, alături de altele, o adevărată paradigmă contemporană, nu a apărut din senin ca zeița Afrodita din spuma mării! În mod intuitiv mari

creatori de drept sau de doctrină juridică, în același timp oameni de cultură, au intuit și invocat sporadic dar semnificativ, mai ales în domeniul simbolisticii dreptului, imagini, metafore, emoțiile umane, patetismul și sublimul în drept.

Chiar în cunoașterea juridică tradițională sa invocat, după cum se știe, Dreptul ca tehnică, știință, artă. [13]. Din păcate însă, din motivele redate mai sus, estetica dreptului a fost considerată o perspectivă exterioară adiacentă, incapabilă de a participa la cunoaștere științifică în lumea juridică, remarcând doar, de exemplu, frumusețea pledoariilor lui Cicero sau satisfacția estetică produsă de fizionomia marilor coduri juridice. Rezultă că, așa cum se exprimă S. Douglas-Scott, cunoașterea dreptului trebuie să includă un tip de "artă cognitivă", aptă pentru "a vedea nevăzutul" cu neașteptate iluminări mai ales în relație cu abstractul și ariditatea textelor juridice, să releve structuri profunde, simetrii și asimetrii, ordini și complexități. Imaginea în drept-în înțelesul ei cel mai larg – contribuie la înțelegerea rostului omenesc al dreptului, marcat de chipul omului unui timp istoric, de epocă, de specificul comunităților umane.

În acest context lucrarea de față abordează spiritualitatea juridică nu numai izvorâtă din operele juridice, cantonată de către juriști în doctrina juridică, ci ca produs al întregului spirit în creațiile artistice, literare, culturale, istorice. Și nu o face numai la modul general și abstract, ci încearcă să evoce din spiritualitatea juridică emanată din câteva creații remarcabile ale sufletului românesc, adică expresii de spiritualitate impregnată de o afectivitate inconfundabilă, născută din istoria profundă cu rădăcini în protoistorie dintr-o geneză uimitoare, din eșecuri, victorii, avataruri, tragedie și supraviețuire. Este experiența deplină a ființei umane, plămădită din bucurie, tristețe și suspin în fața nașterii, evenimentelor vieții, morții, speranței, din spirit ancestral specific, umilință și genialitate. Urmând semnificațiile unei lucrări a lui C.Noica [66], „Sentimentul românesc al ființei”, se poate explora și sentimentul românesc al ființei juridice.

Fără îndoială, că este vorba de un demers științific modest, care nu poate să facă decât o incursiune din această perspectivă, fără a putea da sentințe cu privire la epoci, personalități, opere spirituale, cu privire la care apelează la exegeți valoroși, consacrați, dar cu speranța că va stârni interes și emulație și din partea altor cercetători din domeniul dreptului și nu numai, cu privire la această direcție de cercetare.

În același timp, ne vom strădui, în baza argumentelor, să redăm cu onestitate, legitimitate și la modul pregnant semnificații juridice cardinale din creațiile invocate, unele ignorate pe nedrept și estompate, să le restituim doctrinei juridice, spațiului cultural național dar și-în cazul creațiilor geniale-patrimoniului cultural universal.

Exprimându-ne afinitatea și afectivitatea profundă pentru această temă suntem conștienți că, această atitudine, firească în câmpul științific, pentru că nici o temă și metodă de abordare nu poate fi ruptă de cercetător, impune, odată în plus, apelul riguros la coordonatele cercetării științifice, la argumentul istoric, cultural, la întreaga arie a cunoașterii și că această abordare nu poate fi scutită de critici sau amendamente. Achizițiile moderne și contemporane din câmpul socio-cunoașterii și culturii, unele reprezentând reconsiderări spectaculoase pe care am încercat să le valorificăm, precum rolul idealității pentru ființa

umană, al mitului ca spiritualitate concentrată, al valorii identității, perenității și pentru comunitățile umane, ne dau dreptul să sperăm că nu am făcut decât un act de legitimitate firească în privința spiritului românesc, în special cu privire la spiritualitatea juridică relevantă în privința unor mari creații culturale.

Această abordare, departe de a fi depășită, desuetă, este profund actuală, ne stau mărturie numeroase aprecieri și lucrări contemporane, care constată în cele mai performante realizări actuale în lume, inclusiv în lumea tehnologiei, a informaticii, un spirit peren al fiecărui fiecărui popor, cu trimeri, de pildă, la spiritul japonez, chinez, american sau german, ș.a., cu note definitorii inconfundabile, spirit care reprezintă, o contribuție proprie la umanitatea universală, un vector principal în proiectarea viitorului.

3. Scopul și obiectivele tezei.

- Configurarea doctrinei juridice ca o expresie contemporană nondogmatică, fără însă a i se nega specificitatea.
- Deschiderea acesteia spre interdisciplinar, spre înțelegeri universale.
- Cultivarea spiritului integrativ, valorificarea dreptului în context cultural.
- Folosirea fără să se minimalizeze rolul conceptelor, a imaginii, inclusiv cea metaforică, ca o componentă fundamentală a spiritualității, alături de concept, la modul complementar și conjugat.

4. Metodologia cercetării științifice

Metodologia cercetării tezei de față antrenează metode tradiționale precum metoda istorică, logică, comparativă, teleologică, sistemică, dar și metode actuale precum cele informațional-comunicaționale cât și a strategiei integrative, fără a afecta specificitatea fenomenului juridic. S-au configurat conceptele fundamentale implicate în cercetare și s-a valorificat platforma metodologică oferită de lucrările unor autori contemporani precum M. Van Hoecke sau S. Douglas Scott, cât și a unor Congrese mondiale de filosofie a dreptului în privința rolului imaginii, a metaforei și afectivității, în teoria dreptului. S-a acordat atenție unor metode specifice obiectului cercetat, precum cele folosite de etnografia juridică, sau de exegeza creațiilor literar-artistice sau mitologice.

La configurarea tot mai puternică a abordării spiritualității juridice în context cultural au contribuit și argumentele prezentate în lucrări de mare reputație dedicate cercetării științifice în drept cât și teoriei dreptului. În acest sens invocăm volumul dedicat metodologiei cercetării științifice contemporane “Methodologies of legal research. Which kind of method for What kind of discipline?” [5] apărut la editura Oxford în anul 2013 sub coordonarea lui Mark Van Hoecke, fost director al Academiei Europene de Teoria Dreptului. Astfel, „harta cercetării științifice a dreptului” pe lângă- dreptul ca disciplină practică și dreptul ca știință socială trebuie să cuprindă și și abordarea dreptului ca umanitate - M. M. Siems & D. Mac Sithgh [5, p.VI], doctrina juridică are nevoie să iasă din litera legii din dogmă din turnul de fildeș, fără însă a nega specificitatea - H. M. Watt [5, pp.124-13], să se deschidă interdisciplinar spre înțelegeri universale și să cultive spiritul integrativ - G. Samuel [5, pp.177-208]. De asemenea lucrarea „Law after modernity”, apărută la

aceeași editură colecția Teoria dreptului astăzi (Legal Theory Today, 2013) a autorului S. Douglas-Scott [1] considerată exemplară relevă necesitatea pregnantă, dat fiind complexitatea și multidimensionalitatea dreptului, ca teoria dreptului să valorifice dreptul în context cultural, să folosească fără să minimalizeze rolul conceptelor, imaginea ca o componentă fundamentală a spiritualității, alături de concept, la modul complementar și conjugat. În acest sens în el folosește în lucrarea amintită pentru analiza dreptului, 40 de schițe, grafice, tablouri artistice, fotografii (inclusiv făcute cu telescopul Hubble pentru a compara dreptul contemporan cu nebuloasa Carina!) și numeroase imagini metaforice din lucrări fundamentale ale creației literar-artistice universale.

5. **Noutatea și originalitatea științifică** rezidă în faptul relevării cu pregnanță, explicit, sistematic și particularizat a faptului că spiritualitatea juridică nu se poate configura numai din valorile juridice. Ea este rezultatul contribuțiilor în diverse grade și ponderi a întregii culturi.

6. **Problema științifică soluționată** rezidă din faptul că în planul spiritualității juridice se simțea nevoia depășirii unei rupturi, dintre concepte și imagini, avînd în vedere că spiritualitatea umană se exprimă prin concepte și imagini.

7. **Importanța teoretică a lucrării.** Dreptul are ca fundament și dimensiune constitutivă marea cultură, tot ceea ce a creat mai valoros umanitatea, altfel riscă să rămână un instrument steril chiar nociv, care nu va putea să își realizeze rostul său omenesc.

8. **Valoarea aplicativă a lucrării.** De analiza, înțelegerea și cooptarea acestei abordări depinde forța cognitivă a teoriei generale a dreptului, a doctrinei juridice, capacitatea sa de a oferi o imagine complexă, integratoare, asupra fenomenului juridic, cu consecințe practice dintre cele mai importante. Ea vizează multiple domenii: disciplina științifică teoria generală a dreptului; învățămîntul juridic; doctrina juridică; cercetarea științifică în drept; profesiunile juridice; instituțiile statului; societatea civilă ș.a.

9. **Rezultatele estimate ale cercetării ca urmare a unui demers științific** care s-a dorit fundamentat, creativ, novator, apt să propună pregnant o nouă abordare în teoria dreptului, dar și restituirea unor semnificații juridice cardinale cuprinse în câteva creații culturale ale sufletului românesc vizează:

- Relevarea faptului că dreptul este și un concept cultural, iar toate valorile din aria culturii îl marchează în mod decisiv.
- Promovarea extensiei conceptului de doctrină juridică în sens larg, care alături de scrierile despre drept trebuie să cuprindă și marile creații literar-artistice în care sunt cuprinse semnificații juridice cardinale.
- Configurarea faptului că teoria generală a dreptului nu poate oferi o imagine integratoare deplină, în absența dimensiunii culturale a dreptului.
- Cooptarea pregnantă pe terenul metodologiei juridice a unor mijloace ale creației literar –artistice și culturale relevante pentru investigarea fenomenului juridic, în special a spiritualității juridice.

- Restituirea unor momente ale spiritualității juridice din mari creații ale neamului românesc care au fost ignorate sau estompate, ca valori naționale dar și ca aparținătoare patrimoniului cultural universal.
- Evidențierea faptului că învățământul universitar, în special teoria generală a dreptului dar și alte discipline juridice trebuie să cuprindă analiza semnificațiilor juridice a unor mari creații spirituale.
- Cultivarea faptului că profesiunea juridică are ca fundament și dimensiune constitutivă marea cultură, tot ceea ce a creat mai valoros umanitatea, altfel riscă să rămână un instrument steril chiar nociv, care nu va putea să își realizeze rostul său omenesc.

10. Structura tezei: lucrarea debutează cu o introducere cu titlu de inițiere în analiza problematicii spiritualității juridice în relație cu creațiile spirituale românești și de prezentare a coordonatelor fundamentale ale demersului științific realizat. Teza este structurată în patru capitole principale, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 92 desurse. Lucrarea cuprinde 150 pagini de text de bază iar rezultatele obținute sunt publicate în 3 lucrări științifice.

11. Cuvinte cheie: spiritualitate, juridicitate, neam românesc, istorie, creații culturale, identitate culturală, universalitate.

12. Domeniul de studiu. Spiritualitatea juridică cuprinsă în creațiile culturale, în special cele ale neamului românesc, care nu aparțin în mod explicit doctrinei juridice.

13. Importanța teoretică a lucrării constă în configurarea metodologică a unei noi abordări în teoria generală a dreptului și evocarea din spiritualitatea juridică emanată din câteva creații culturale remarcabile ale sufletului românesc. Cunoașterea dreptului trebuie să includă un tip de "artă cognitivă", aptă pentru "a vedea nevăzutul" cu neașteptate iluminări mai ales în relație cu abstractul și ariditatea textelor juridice, să releve structuri profunde, simetrii și asimetrii, ordini și complexități.

14. Valoarea aplicativă a lucrării. De analiza, înțelegerea și cooptarea acestei abordări depinde forța cognitivă a teoriei generale a dreptului, a doctrinei juridice, capacitatea sa de a oferi o imagine complexă, integratoare, asupra fenomenului juridic, cu consecințe practice dintre cele mai importante. Ea vizează multiple domenii: disciplina științifică teoria generală a dreptului; învățământul juridic; doctrina juridică; cercetarea științifică în drept; profesiunile juridice; instituțiile statului; societatea civilă ș.a.

15. Implementarea rezultatelor științifice: concluziile teoretice ale lucrării, elementele de noutate și recomandările formulate au fost utilizate în realizarea unor studii și comunicări cât și în cadrul Congresului internațional de filosofie a dreptului și filosofie socială (I.V.R. - Lisabona, 2017) cât și în calitate de referent și coautor al Enciclopediei Juridice române, Volumul Personalități, Editura Universul juridic, 2018.

16. Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele prezentului studiu doctoral au fost reflectate prin intermediul comunicărilor științifice prezentate în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale, a unor lucrări, dintre care amintim: Elogiul geniilor. Craiova: Revers, 2016, 104 p. [38]. Înființarea statului național, modern, unitar, român de la 24 ianuarie 1859. Craiova: Revers, 2017, 20

p.[39]; Enciclopedia juridică română. București, volumul Personalități: Universul juridic, 2018, p., articole [40].

17. Volumul și structura tezei de doctorat. Cercetarea doctorală debutează cu o introducere, cu titlu de inițiere, în studiul privind creațiile sufletului românesc din perspectivă juridică.

Teza este structurată în patru capitole, divizate în paragrafe, urmate de concluzii și recomandări. Teza de doctorat, cuprinde, de asemenea, lista bibliografiei utilizate, adnotarea, cuvintele cheie ale lucrării și lista abrevierilor utilizate în teză.

CONȚINUTUL TEZEI

Partea introductivă a studiului doctoral constituie argumentarea științifică a temei propuse pentru cercetare. Introducerea cuprinde următoarele: actualitatea și importanța temei investigate, gradul de cercetare al temei, scopul și obiectivele propuse spre realizare, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, baza metodologică, respectiv modalitatea de aprobare a rezultatelor cercetării.

Capitolul 1 este intitulat ”Obiective, direcții și abordări metodologice ale cercetării”

În paragraful 1.1. Argument se relevă faptul că în prima parte a modernității în Europa, a devenit pregnantă abordarea dogmatică a dreptului iar spiritualitatea juridică era redusă la concepte abstracte epurate de filosofie, morală, politică, artă, abordare persistentă și în contemporaneitate. În planul spiritualității juridice se simțea nevoia depășirii unei rupturi, dintre concepte și imagini, avînd în vedere că spiritualitatea umană se exprimă prin concepte și imagini. Paragraful 1.2. se referă la fundamentele cercetării iar paragraful 1.3. la scopul, obiectivele și coordonatele demersului de cercetare științifică. Se relevă scopul lucrării de a cerceta spiritualitatea juridică nu numai izvorâtă din operele juridice, cantonată de către juriști în doctrina juridică, ci ca produs al întregului spirit în creațiile artistice, literare, culturale, istorice. În privința obiectivelor lucrării se precizează că se investighează spiritualitatea juridică emanată din câteva creații remarcabile ale sufletului românesc – expresii de spiritualitate impregnată de o afectivitate inconfundabilă. Demersul științific realizat, nu poate să facă decât o incursiune din această perspectivă, fără a putea da sentințe cu privire la epoci, personalități, opere spirituale, cu privire la care apelează la exegeți valoroși, consacrați, dar cu speranța că va stârni interes și emulație și din partea altor cercetători din domeniul dreptului și nu numai, cu privire la această direcție de cercetare.

Specificul temei impune, odată în plus, apelul riguros la coordonatele cercetării științifice, la argumentul istoric, cultural, la întreaga arie a cunoașterii. Tema cercetată se plasează pe terenul cunoașterii juridice, reprezintă o expresie a cercetării științifice, are în vedere complexitatea dreptului, a definirii sale, a fenomenului juridic, a abordării sale de către doctrina juridică, epistemologia juridică, teoria generală a dreptului, filosofia dreptului antrenează concepte juridice, criticismul juridic, își propune contribuții care implică creativitate juridică în context cultural. Paragraful 1.4. se referă la un nou orizont metodologic contemporan în cunoașterea juridică și explorează: 1.4.1. Cunoașterea juridică integrativă. Se relevă faptul

că, familia de concepte disciplinar – multidisciplinar – interdisciplinar poate coopta cu o fizionomie distinctă, integrativul, ca un nou membru apt să aibă competențe în depășirea a ceea ce este blocat, izolat, fragmentar, întrerupt, în promovarea complementarității în numele soluționării unor probleme, ca o expresie cardinală, performantă a interdisciplinarității.

1.4.2. Afectivitate și drept. Emoția, ca termen cardinal în drept, alături, solidar și interferent cu argumentul, relevă că analiza teoretică nu poate, fără efecte deformatoare, să ignore total "viața dreptului" (K.A. Appiah), iar sistemele de drept își propun și servesc justiția, care nu poate fi ruptă de baza emoțională a societății umane. Emoția, în ipostaza ei exemplară, ca sentiment al dreptății prin drept trăit de o comunitate umană a unui timp istoric, se poate ridica la rang de finalitate a dreptului (M. Sellers). 1.4.3. Sufletul-spiritualitate impregnată de afectivitate. O expresie majoră a spiritualității impregnată de afectivitatea unei comunități umane este sufletul.

1.4.4. Imagine, metaforă, emoție și creație literar-artistică în aria juridică. În paragraful 1.5. se rețin concluziile referitoare la capitoul 1.

Capitolul 2 „Istoria neamului românesc și juridicitatea”. Conform istorismului, principiu al dialecticii, fenomenele realității trebuie privite în procesul apariției dezvoltării și pieirii lor, în legătură indisolubilă cu condițiile istorice concrete care le-au generat. Iar istoria semnifică cunoașterea trecutului umanității și derularea actuală a vieții omenești. Abordarea istorică cu privire la neamul românesc, în special în privința dimensiunii sale creativ spirituale, trebuie să aibă în vedere specificitatea acestui obiect de cercetare. Dimensiunea psiho-socio-culturală a acestei comunități umane- sufletului românesc – reclamă abordări multidimensionale: economice, organizaționale, politice, culturale, contextuale ș.a. Identitatea de neam la români, unitatea sa, nu poate fi identificată în afara investigării unei vieți sociale complexe, profunde, creative, a trinomului limbă, cultură, religie, la care se adaugă elemente de civilizație specifice, din cadrul acestei comunități umane. Numeroase date evidențiază și converg cu privire rădăcinile istorice ale neam nostru, spiritualitatea sa primordială, locul și rolul său în istoria lumii. Sunt abordate aspecte specifice referitoare la: 2.1. Protoistorie și spiritualitate. Gânditorul de la Hamangia; 2.2. Lumea dacică reflectată în câteva reflecții ale spiritualității universale; 2.3. Ortodoxia neamului românesc ca dimensiune structurală a juridicității. Se evidențiază că dreptul este primitiv, prin creștinism, de persoană umană, de model absolut, prin Iisus Hristos pentru demnitatea umană, de sacralitate pentru justiția umană, de spirit european și de temeuri profunde pentru geneza dreptului internațional, unde „unii sunt primiți de ceilalți” și toți sunt „făcători de Pace”; Ortodoxia este păstrătoare de taină a supraviețuirii istorice a neamului românesc ”dintotdeauna creștin”, fibră identitară a acestui neam. 2.4. Dreptul cutumiar și ideea de justiție la români-specificitate întru universalitate. Se remarcă faptul că personalitatea etnică a poporului român a descoperit și inventat elemente și trăsături, tipuri vii și modele logice de activitate teoretică sau practică în domeniul justiției populare, soluții și formule de drept adaptate cerințelor istorice proprii. 2.5. Concluzii la capitoul 2.

În Capitolul 3 "Genialitatea creației spirituale românești și dimensiunea sa juridică" sunt configureate la modul esențial câteva capodopere spirituale ale poporului român, personalități istorice și creații filosofice prin prisma juridicității după cum urmează: 3.1. Basmul românesc; 3.2. Miorița; 3.3. Meșterul Manole; 3.4. Balada lui Constantin Brâncoveanu; 3.5. Istorie, spiritualitate și drept în evul mediu și perioada modernă, 3.5.1. Ștefan cel Mare și Sfânt; 3.5.2. Mihai Viteazul; 3.5.3. Dimitrie Cantemir și spiritul cultural european; 3.5.4. Alexandru Ioan Cuza. 3.5.5.1 decembrie 1918-creație istorică astrală a sufletului românesc; 3.6. Marile spirite românești- câteva semnificații juridice; 3.6.1. Eminescu-omul deplin al culturii românești; 3.6.2. Brâncuși – sculptura sufletului românesc în universalitate; 3.6.3. Enescu. Sunetul muzicii la români și ecourile muzicii în drept; 3.7. Identitatea sufletului românesc și reverberații juridice în câteva creații filosofice; 3.7.1. Constantin Rădulescu- Motru (1868-1957); 3.7.2. Lucian Blaga (1895-1961); 3.7.3. Mircea Eliade (1907-1986); 3.7.4. Constantin Noica (1909-1987); 3.7.5. Emil Cioran (1911-1995); 3.8. Concluzii la capitolul 3.

Capitolul 4 intitulat „Identitate culturală, juridicitate și universalitate” cuprinde elemente de cultură comparată din perspectivă juridică. Paragraful 4.1. se referă la potențialul cultural și doctrina juridică din Republica Moldova. Astfel se remarcă faptul că, în aria culturală, domeniul științific și de inovare al Republicii Moldova are realizări deosebite. În aria doctrinei juridice se pot menționa, alături de lucrări doctrinare la toate disciplinele științifice, unele de mare prestigiu științific.

Ca și în România se constată că textul abstract, uneori rigid și dogmatic al doctrinei juridice este nevoit să se deschidă spre cultură. Se prezintă ca ilustrare în privința reverberațiilor juridice, la nivel de simbol și metaforă, un mare nume al literaturii române, Grigore Vieru.

Paragraful 4.2. se referă la cultura rusă din perspectiva juridicității. Se arată că, date incontestabile relevă caracterul impresionant al culturii ruse. Datele ilustrate atestă implicit istoria unui popor, istoria dreptului în spațiul rus, statutele juridice diferite, de-a lungul timpului, insolubila legătură între valorile culturii și drept, situarea dreptului într-o spiritualitate a unui timp istoric, ipostaza majoră a valorilor culturale de a fi factor de configurare, interpretare și aplicare a dreptului.

4.3. Se referă la investigarea lucidă și mistificarea identității românești în spațiul public contemporan. Spiritualitatea unui neam, inclusiv juridică, depinde de starea identității neamului, de cultul și cultura acesteia, toate acestea neafectând valorile lumii contemporane, fiind consonante cu acestea. Starea precară a identității românești, condițiile care au condus la aceasta, miza istorică a atitudinii noastre, acțiunile necesare pentru a o depăși, sunt prezentate în cadrul unor instituții identitare precum Academia Română, în conștiințe exemplare ale timpului nostru. În acest sens sunt evocate "Apelul unor academicieni români Către Poporul Român, Către instituțiile Statului Român" și "Manifestul către români" al prof. acad. Dinu C. Giurescu. Ca fenomen social contemporan "criza de identitate națională" este generată de cauze diferite

cu geneză și configurații specifice, fără a se omite "contribuția societății globale". O strategie statală de protejare a identității naționale poate include: investiții masive în educație și învățământ, cultul istoriei naționale și al tradiției, protejarea patrimoniului cultural considerat sacru și inclus în circuite turistice, organizarea de institute care protejează limba și cultura proprie, marile spirite ale poporului respectiv, apărarea contribuției naționale la patrimonial universal și distribuirea acesteia pe diferite circuite informaționale ș.a.

4.4. Societatea globală, identitatea culturală și dreptul în orizontul secolului XXI.

Se relevă că termenul de globalizare configurează o singură lume în care indivizii, grupurile și națiunile devin interdependente. Se redefinesc aspectele personale și intime ale vieților noastre, precum familia, rolurile de gen, sexualitatea, identitatea personală, interacțiunile noastre cu ceilalți și relațiile de muncă. Oamenii trebuie să-și construiască activ propriile lor identități. Asistăm în societatea globală, la o nouă revoluție a dreptului. "(J. Allard și A. Garapon). Poziția tradițională a statului național suveran este uzurpată și reconsiderată în condițiile în care dreptul devine materie de schimb și depășește frontierele naționale. În această lume în schimbare și a pluralismului juridic, identitatea națională a dreptului, ca expresie juridică a unui stat național și independent, specifică unui spațiu geografic și socio-politic, generată de o multitudine de factori interni, dar și ca expresie a unor comunități sociale configurate de trăsături perene precum limba, tradițiile, cultura, religia, se vădește actuală și viabilă, de neignorat fără grave perturbări sociale la nivel global. Această ipostază național-identitară incluzând o puternică dimensiune juridică, trebuie să fie străină de extremism, cultivând valorile proprii în respectul valorilor celorlalți, fiind deschisă reflecției și acțiunii sociale cu privire la gravele probleme contemporane și la o nouă viziune asupra lumii. Atitudinea socială fundamentală în fața viitorului, nu poate ignora experiența umană generală, respectul valorilor general umane, acțiunea socială a forțelor progresiste. Ca element al controlului social și constituent normativ al construcției sociale, Dreptul pedepsește, descurajează, anihilează, controlează, previne, convinge, protejează și organizează.

4.5. Ilustrări de capodopere ale culturii universale și rezonanța lor juridică. Ilustrările reținute, reprezintă opțiuni, dintre atâtea posibile, apreciindu-se însă că nu pot lipsi dintre valorile emblematice ale omenirii, care merită să dăinuiască pentru totdeauna: Iliada, Odiseea, Mona Lisa, Hamlet, Simfonia a IX, Divina Comedie, Statuia lui David, Război și Pace, Faust, Capela Sixtină, Coloana infinitului, **marii romancieri ai lumii...** Avatarurile gândirii juridice, configurarea dreptului ca ordine/dezordine, putere/supunere, normă/libertate, faptă ilicită/sancțiune, justiție/valori umane ș.a. sunt pregnant evocate, de o manieră specifică de marile creații literare ale lumii. Acestea sunt, totodată, și marile cărți ale juridicității. Iar gândirea juridică este o resursă majoră și specifică a dreptului.

4.6. Perenitate și genialitate a creațiilor românești întru patrimoniul spiritualității universale. Marile spirite la români, ca și alte genii ale umanității, au avut pregnant o conștiință de sine, impregnată de ființa neamului din care fac parte, de specificul acesteia, dar în același timp, pentru ceilalți, sub semnul universalului. Dimitrie Cantemir, Mihai Eminescu, C. Rădulescu Motru, M. Vulcănescu, Blaga, Eliade, Cioran, Noica, Brâncuși, Enescu, ș.a., au configurat, prin creația lor esențială, în special în plan filosofiei românești, ca o chintesență spirituală a unui timp istoric (Hegel), o matrice spirituală deschisă și flexibilă, aptă de a integra noi contribuții perene, un stil al spiritului românesc. Prezența românească relevă o specificitate inconfundabilă, și contribuții de necontestat în planul culturii și civilizației mondiale.

4.7. Concluzii la capitolul 4.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cu privire la spiritualitatea juridică:

- Dreptul este un concept integrativ și deschis, fundamentele dreptului sunt inerent și extrajuridice, la plămădirea dreptului participă numeroși factori, inclusiv cei afectivi, emoționali.
- Spiritualitatea juridică nu se poate configura numai din valorile juridice. Ea este rezultatul contribuțiilor în diverse grade și ponderi a tuturor formelor și tipurilor de spiritualitate umană, inclusiv a creațiilor literar artistice.
- Spiritualitatea juridică poate fi găsită nu numai izvorâtă din operele juridice, ci ca produs al întregului spirit în creațiile artistice, literare, culturale, istorice, religioase.
- Lucrarea de față a relevat spiritualitatea juridică emanată din câteva creații remarcabile ale sufletului românesc- expresii de spiritualitate impregnată de o afectivitate inconfundabilă, născută din istoria profundă cu rădăcini în protoistorie dintr-o genză uimitoare, din eșecuri, victorii, avataruri, tragedie și supraviețuire.

✚ Cu privire la abordarea științifică a temei cercetate:

- Specificul temei a impus, odată în plus, apelul riguros la coordonatele cercetării științifice, la argumentul istoric, cultural, la întreaga arie a cunoașterii.
- Desigur că, această abordare care nu poate fi scutită de critici sau amendamente, departe de a fi depășită, desuetă, este profund actuală, relevă, alături de altele, un spirit peren al fiecărui popor, spirit care reprezintă o contribuție proprie la umanitatea universală, un vector principal în proiectarea viitorului.
- Aria, obiectul, direcțiile de cercetare au vizat câteva creații ale sufletului românesc, înțeles ca spiritualitate specifică, impregnată de afectivitate, configurată istoric în existența neamului românesc.
- Rezultatele cercetării propun pregnant o nouă abordare în teoria dreptului, dar și restituirea unor semnificații juridice cardinale cuprinse în câteva creații culturale ale sufletului românesc.

- Abordarea culturală nu este inadecvată pentru că dreptul este o creație a culturii. Relația dintre drept și cultură este de coimplicare.

✚ Cu privire la neamul românesc, în special în privința dimensiunii sale creativ spirituale:

- Abordarea istorică cu privire la neamul românesc, în special în privința dimensiunii sale creativ spirituale și juridice trebuie să aibă în vedere specificitatea acestui obiect de cercetare.

- Identitatea de neam la români, unitatea sa nu poate fi identificată în afara investigării unei vieți sociale complexe, profunde, creative, a trinomului limbă, cultură, religie, la care se adaugă elemente de civilizație specifice, din cadrul acestei comunități umane.

- Numeroase date evidențiază și converg cu privire Rădăcinile istorice ale neamului nostru, spiritualitatea sa primordială, locul și rolul său în istoria lumii.

- Numeroase contribuțiile tradiționale românești se înscriu în spiritualitatea juridică și universală iar marile spirite istorice și culturale ale neamului, au o inerentă dimensiune juridică.

- Spiritualitatea unui neam, inclusiv juridică, depinde de starea identității neamului, de cultul și cultura acesteia, toate acestea neafectând valorile lumii contemporane, fiind consonante cu acestea.

- O strategie statală de protejare a identității naționale poate include: investiții masive în educație și învățământ, cultul istoriei naționale și al tradiției, protejarea patrimoniului cultural considerat sacru și inclus în circuite turistice, organizarea de institute care protejează limba și cultura proprie, marile spirite ale poporului respectiv, apărarea contribuției naționale la patrimonial universal și distribuirea acesteia pe diferite circuite informaționale ș.a

- În această lume în schimbare și a pluralismului juridic, identitatea națională a dreptului, ca expresie juridică a unui stat național și independent, specifică unui spațiu geografic și socio-politic, generată de o multitudine de factori interni, dar și ca expresie a unor comunități sociale configurate de trăsături perene precum limba, tradițiile, cultura, religia, se vedește actuală și viabilă, de neignorată fără grave perturbări sociale la nivel global.

- Această ipostază național-identitară incluzând o puternică dimensiune juridică, trebuie să fie străină de extremism, cultivând valorile proprii în respectul valorilor celorlalți, fiind deschisă reflecției și acțiunii sociale cu privire la gravele probleme contemporane și la o nouă viziune asupra lumii.

✚ Cu privire la spiritul românesc în lume, la marile creații universale și juridicitate:

- Marile spirite la români, ca și alte genii ale umanității, au avut pregnant o conștiință de sine, impregnată de ființa neamului din care fac parte, de specificul acesteia, dar în același timp pentru ceilalți, sub semnul universalului.

- Avatarurile gândirii juridice, configurarea dreptului ca ordine/dezordine, putere/supunere normă/libertate, faptă ilicită/sancțiune, justiție/valori umane ș.a. sunt pregnant evocate, de o manieră

specifică de marile creații literare ale lumii. Acestea sunt, totodată, și marile cărți ale juridicității. Iar gândirea juridică este o resursă majoră și specifică a dreptului.

 Recomandări. Având în vedere concluziile demersului științific realizat considerăm ca legitime și pertinente unele recomandări și sugestii care vizează:

1. Disciplina științifică teoria generală a dreptului. În cadrul acestei discipline, prin excelență, având în vedere funcțiile sale integratoare, trebuie să se fundamenteze conceptual unitatea dintre concepte și imagini în abordarea spiritualității juridice, săse analizeze cu titlu ilustrativ, dimensiune juridică a culturii.

1. Învățământul juridic nu poate fi rupt de marile creații culturale naționale și universale. La toate disciplinele în funcție de specificul acestora pot fi incluse și analizate asemenea creații ale spiritului uman.

2. Doctrina juridică trebuie să fie deschisă, să releve resursele creative și interpretative ale juridicității provenite din marea cultură care traversează cunoașterea juridică, conferindu-i acesteia vitalitate și sens în lumea socialului.

3. Cercetarea științifică în drept trebuie să cultive transdisciplinaritatea, vocația dreptului de a se configura din diverse lumi precum lumea politică, morală, științifică, artistică religioasă.

4. Profesiunile juridice nu trebuie concepute ca un simplu management-necesar de altfel-al informației juridice. Ele trebuie să fie fundamentate pe marea cultură, pe atitudine și conștiință valorică, pe finalitățile axiologice ale dreptului, precum cele care vizează, adevărul, libertatea, dreptatea, demnitatea umană.

5. Instituțiile statului trebuie să promoveze dreptul, învățământul juridic, profesiunile juridice, solidar cu educația și cultura.

6. Societatea civilă trebuie să fie vectorul social nonstatal care să promoveze solidaritatea dintre istorie, cultură și drept, specificitatea culturii identitare a unui neam, deschisă și consonantă cu mariile creații universale ale lumii.

7. Problematika națională și internațională a unor manifestări științifice trebuie să cultive relația național/universal în creația socială, sub semnul lui "a fi împreună", pentru soluționarea problemelor globale în acord cu principiile umanității și a conferi sens condiției umane, în diferite contexte, locale, regionale, globale.

BIBLIOGRAFIE:

1. DOUGLAS –SCOTT, S. Law after modernity. Oxford and Portland: Oregon, 2013. 428 p. ISBN: 9781782251200.
2. KELSEN, H. Théorie pure du droit. Paris: Dalloz, 1992. 349 p. ISBN: 2247003737 9782247003730.
3. ARNAUD, A.J. (ed.). Dictionnaire encyclopedique de theorie et de sociologie du droit. Paris: L.G.D.J, 1993. 487 p. ISBN: 978-2-275-05601-2.
4. HOECKE VAN, M. Law as communication. Oregon: Oxford-Portland, 2002. 215 p. ISBN: 9781847311252.
5. HOECKE VAN, M. Methodologies of legal research. Which kind of method for what of discipline? Oregon: Oxford and Portland, 2013. 294 p. ISBN: 9781847317803.
6. CRAIOVAN, I. Tratat de teoria generală a dreptului. București: Universul Juridic, 2015, 591 p. ISBN 978-606-673-612-1.
7. BOTEZ, A. Concepte integrative antice, moderne, postmoderne. București: ProUniversitaria, 2015. 400 p. ISBN 978-606-26-0203-1.
8. Codul lui Hammurabi. Gândirea asiro-babiloniană în texte. București: Științifică și Enciclopedică, 1977. 354 p.
<https://www.ujmag.ro/drept/teoria-general-a-dreptului/tratat-de-teoria-general-a-dreptului/rasfoire/>
9. HANGA, V. *Mari legiuitori ai lumii*. București: Științifică și enciclopedică, 1977, 290 p. ISBN: 973-96442-7-6.
10. VECCHIO, G. *Justiția*. București: Cartea Românească, 1936. 197p.
11. OPREA, M. ION. Nicolae Titulescu/Ion M. Oprea. – București: Ed. Științifică, 1966–406 p.
12. SPERANȚIA, E. Introducere în filosofia dreptului. București: Cartea Românească 1944. 442 p.
13. GENY, F. *Science et technique en droit prive positiv*. Paris: Sirey, 1914–1924. 4 vol., 1680 p.
14. PAVLAKOS, G. *Our knowledge oh the law. Objective and practice in legal theory*. Oxford: Hart Publishing, 2007. 248 p. ISBN: 9781841135038.
15. CRAIOVAN, I. *Metodologie Juridică*. București, Editura: Universul Juridic, 2005. 256.p.
16. FRODEMAN, R.; KLEIN, JT.; MITCHAM, C. *Handbook of interdisciplinarity*. Oxford: University Press, 2010. 620 p. ISBN: 9780198733522.
17. CRAIOVAN, I. *Câteva însemnări privind Congresul de filosofie a dreptului și filosofie socială, I.V.R.* În: *Revista Dreptul*, 2015. nr.12.
18. MELCHIORRE, V.; Ș.A. *Enciclopedie de filosofie și științe umane*. București: All Educational, 2004. 1208 p. ISBN: 973-684-561-33.

19. CRAIOVAN, I. *Filosofia dreptului*. București, ProUniversitaria, 2012. 475 p. ISBN:978-606-647-382-8.
20. GIURESCU, C.C., GIURESCU DINU, C. *Istoria românilor*. București: Albatros, 1971. 831 p.
21. BRĂȚIANU, G. *O enigmă și un miracol istoric: poporul roman*. București: Monitorul Oficial, 1940. 138p.
22. MEHEDINȚI, S. *Le pays et le peuple roumain*. Bucarest: Monitorul Oficial, 1937. 108 p.
23. IORGA, N. *Les origines et l'originalité du droit populaire roumain:Paris*. 1935. 118 p.
24. CERNEA, E., MOLCUT, E. *Istoria statului și dreptului românesc*: București. Universul Juridic, 2013. 452 p. ISBN: 978-606-673-190-4.
25. MALIȚA, M. *Cumințenia pământului. Strategii de supraviețuire în istoria poporului român*. București: Corint, 2010. 311 p. ISBN: 978-973-135-588-7.
26. BERCIU D. *Cultura Hamangia*. București: Editura, 1966. 319 p.
27. ROXIN, D. [www. citate-celebre-cogito.ro](http://www.citate-celebre-cogito.ro); <http://adevaruldespredaci.ro> (vizitat 15.07.2017).
28. *Învățătură de credință creștină*. București: Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, 559 p. ISBN 978-973-616-446-0.
29. VULCĂNESCU, R. *Etnologie juridică*. București: Academiei Republicii Socialiste România, 1970. 339p.
30. Monastirea Argeșului. În: " *Poezii populare ale românilor* ", Minerva, 1971.
31. **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки. 22.01.2018).**
32. [https://www. ro.wikipedia.org/wiki/](https://www.ro.wikipedia.org/wiki/) (vizitat 20.12.2017).
33. IOAN ALEXANDRU. *Imnele Sfinților Martiri Brâncoveanu*, București: Editura Doxologia, 2014. 210 p. ISBN: 978-606-666-248-2.
34. PAPACOSTEA, Ș. Ștefan cel Mare domn al Moldovei (1457-1504). București: Enciclopedică, 1990. 88 p. ISBN: 973-45-1000-2.
35. CONSTANTINIU, F. *O istorie sinceră a poporului român*. București: Univers Enciclopedic, 1997. 589p. ISBN: 973924307X, 9789739243070.
36. PANAITESCU, P.P. *Dimitrie Cantemir. Viața și opera*. București: Biblioteca Academiei R.P.R., 1958. 265 p. ISBN: 251947686.
37. CIOBANU, S. *Dimitrie Cantemir în Rusia*. București: Academia Română, 2000. ISBN 9739990363.
38. CUZA, B. *Elogiul geniilor*. Craiova: Revers, 2016. 104 p.
39. CUZA, B. *Înființarea statului național modern unitar român de la 24 ianuarie 1859*. Craiova: Revers, 2017. 20 p.
40. CUZA, B., Ș.A. *Enciclopedia juridică română*. București: Universul juridic, 2018.
41. GIURESCU, C.C. *Viața și opera lui Cuza Vodă*. București: Științifică, 1966. ISBN 954642243.

42. XENOPOL, A.D. *Istoria Românilor din Dacia Traiana. Volumul XIII. Domnia lui Cuza Voda (1859-1866)*. București: Cartea Românească, 1925.
43. Marea unire de la 1918, pagina sublimă a istoriei românești. În: *Cronologie*, Ziarul Unirea din 27.11.2016.
44. SUCIU, I. *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*. București: Astra, 1943.
45. CIORAN, E. *Schimbarea la față a României*. București: Humanitas, 1999. ISBN 9789735055653.
46. BLAGA, L. *Trilogia culturii*. Volumul 9. București: Minerva, ISBN 978-973-50-2953-1.
47. NECULA, I. CIORAN. *De la identitatea popoarelor la neantul valah*. București: Saeculum I.O., 2003. ISBN: 973-642-032-9.
48. EMINESCU, M. *Opere*. Volumul IX. București. În: *Timpul*, 17 august 1879-22 iulie 1880.
50. SANIELEVICI, H. Sărmanul Dionis. În: *Cercetări critice și filosofice*. București: Cultura națională, 1925.
51. CĂLINESCU, G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Minerva, 1985. p. 475.
52. PANDREA, P. *Brâncuși; Pravila de la Craiova*. București: Vreamea, 2010. ISBN 9789736453793 9736453790.
53. NEMOIANU, V. *Studii și reflecții; Literatura-Societate-Religie*. Volumul 4. București: Spandugino, ISBN 606-8401-57-7.
54. CODREANU, T. *Eminescu, incorect politic*. București: Scara, 2014. ISBN: 606-93504-5-4.
55. PANDREA, P. *Brâncuși: amicii și inamicii*. București: Vreamea, 2010. ISBN: 978-973-645-389-2.
56. OPREA, G. *Folclorul muzical românesc*. București: Muzicală, 2002. 642 p. ISBN: 9734203045 9789734203048.
57. CIOBANU, G. *Melodia din Rohoncz Codex*. În: *Revista „Muzica”*, 1990. nr.2 , p. 59-72.
58. BOTEZ, A. Un secol de filosofie românească. București: Academiei Române, 2005. p.72-83; ISBN: 973-27-1154-X.
59. VAIDA. C. Rădulescu – Motru în Istoria filosofiei românești. Vol.2. București: Academiei, 1970.
60. Rădulescu – Motru C. Personalismul energetic. București: Casa școalelor, 1927. ISBN: 252659220.
61. Rădulescu – Motru C. Vocația, factor hotărâtor în cultura popoarelor. București: Casa Școalelor, 1935.
62. RĂDULESCU, MOTRU C. *Psihologia poporului român*. București: Societatea Română de Cercetări Psihologice, 1937. ISBN: 973-9368-43-3.
63. RADULESCU MOTRU C. Sufletul neamului nostru. Calități bune și defecte (1910). În: *Psihologia poporului roman*. Paideia, 1999, p.11-48
64. ELIADE, M. *Arta de a muri*. Antologie. Cluj-Napoca: Eikon, 2006. 484 p. ISBN: 973-757-033-2.
65. Goian, I., Eliade, Mircea. Antropologie și umanism. În: *Revista de filosofie*. nr.5-6, 1999.
66. NOICA, C. *Tratat de ontologie*. Volumul 2. București: Științifică și Enciclopedică, 1981.

67. NOICA, C. *Sentimentul românesc al ființei*. București: Eminescu, 1978. 198 p. ISBN 973-28-0634-6.
68. NOICA, C. *Pagini despre sufletul românesc*. București: Humanitas, 1991. 127p. ISBN:973-50-2125-2.
69. NOICA, C. *Istoricitate și eternitate*. București: Capricorn, 1989. 333 p.
70. HORIA, V. Introducere în istoria filosofiei românești moderne. În: *Jurnalul literar*. 1999. p.138-146, ISBN: 973-9365-14-0.
71. CIORAN, E. Manual de descompunere. În: *M. Morariu. Eseuri, antologie*, Cartea Românească, 1988. p.16-18.
72. DIACONU, M. O imagine complexă asupra literaturii române din Republica Moldova. În: *Revista Limba Română*. 2010. Nr. 9-10, p.
73. BANTOȘ, A. Deschidere spre universalism. Literatura română din Basarabia postbelică. În: *Biblioteca revistei „Limba Română”*. Chișinău, 2011. 344 p.
74. Top 6 personalități care rămân în istoria țării. Redacția Zugo, 30.11.2014.
75. DABIJA, N. Editorial. În: *Literatura și arta*. 2017. nr.38.
76. Raport privind activitatea CSSDT, 2015: Biblioteca științifică centrală A.Lupan, Chișinău, 2016.
77. PĂUNESCU, A. Prefață. În: *Grigore Vieru, Cele mai frumoase poezii, Jurnalul*, București, 2009. 285 p.
78. VIERU, G. Taina care mă apără. Iași: Principis, 2008. 712 p.
79. СОЛЮБЬЕВ, В. М. "Золотая книга русской культуры": Белый город, Москва, 2014. 560 p. ISBN: 978-5-7793-1136-6.
80. KAREV, V.M. Краткая русская энциклопедия, 3 тома: Русская энциклопедия, Москва, 2003. 1136 p. ISBN: 978-5-85270-188-6.
81. Cotidianul.ro din 9 02. 2017.
82. [https://gândește.org/47506/\(vizitat 2.02.2018\)](https://gândește.org/47506/(vizitat 2.02.2018))
83. GIDDENS, A. Sociologie. București: All, 2010. ISBN: 973-571-314-4.
84. ALLARD, J., GARAPON, A. Judecătoria și globalizarea.- Noua revoluție a dreptului-. București: Rosetti Educațional, 2010. 127 p. ISBN 9737881648 9789737881649.
85. PAREYSON, L. Ontologia libertății, Răul și suferința. Traducere. Torino: Einaudi, 1995. 478 p.
86. STĂNESCU, V. Globalizarea spre o nouă treaptă de civilizație. Cluj -Napoca: Eikon, 2009. 496 p.
87. SAFTA, A. <https://www.descoperă.ro/cultura/6739472> (vizitat 2 02.2018)
88. HOMER. Iliada. București: Literatură și Artă, 1955. 153 p.
89. HOMER. Odiseea. București: Literatură și artă, 1956. 240 p.
90. MALAURIE, PH. Antologia gândirii juridice. București: Humanitas, 1997. ISBN: 973-28-0783-0.
91. <https://www.autori.citatepedia.ro> (vizitat 21.12.2017)
92. JOIȚA, R. <https://www.media.imopedia.ro/20539/> (vizitat 2.02.2108)

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

„Spiritualitatea juridică în creațiile sufletului românesc”

ale dlui CUZA Bogdan-Gheorghe-Ilie, doctorand, al Școlii Doctorale în Drept, Științe Politice și

Administrative a Consorțiului ASEM și USPEE „Constantin Stere”,

specialitatea științifică 551.01 Teoria generală a dreptului

2. Articole în reviste științifice

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B:

1. CRAIOVAN, I., CUZA, B. Sistemul educațional și valorile juridice. In: *Revista Națională de Drept*. 2019, nr. 10-12 (228-230), pp. 8-15. ISSN 1811-
https://uspee.md/wp-content/uploads/2020/04/RND_10-12_DOI.pdf
<https://zenodo.org/record/3742800#.YjhEc-pByUk>
2. CUZA, B.-G.-I. *Istoricitate, identitate și tradiție la români din perspectiva juridicității*. In: *Revista Studii Juridice Universitare (Categorie C)*, Publicație periodică științifico-teoretică, ULIM, nr. 1 (a. 2022),. ISSN:1857-4122

5. Alte lucrări și realizări specifice diferitor domenii științifice, cum ar fi:

3. CUZA, B. *Sensul reformelor bisericesti din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza-ca factori premergători determinanți ai recunoașterii Autocefaliei și obținerii independenței Bisericii Ortodoxe Române.*, Conferința „Text și Discurs Religios”, Volumul IX, 10-11 mai 2018. Baza de date a revistei „Diacronia”, ISSN: 2393-1140 (BDD), Secțiunea Literatură și sacrul, pp. 225-244, p-ISSN: 2066-4818, e-ISSN: 2393-3402.
<https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A28342/pdf>
<https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A28342>
4. CUZA, B. *On the Sentiment of History to Romanians in The Philosophy of Law from Enlightenment to the Contemporary Period – International Conference May 17-19, 2018*, Bucharest, Romania Lambert Academic Publishing – ISBN 978-3-330-06072-2.
5. CUZA, B. *Elogiul geniilor*. Editura Revers, Craiova, 2016, 104. ISBN:978-606-703-992-4.
6. CUZA, B. *Înființarea statului național, modern, unitar, român de la 24 ianuarie 1859*. Editura Revers. Târgu Jiu. ISBN:978-606-703-993-0.
7. CUZA, B. *Spiritualitatea juridică în creațiile perene românești*. Editura Academiei Române, București, 2020, ISBN978-973-27-3286-1.
<https://gorjeanul.ro/o-carte-pentru-vesnicirea-neamului-romanes-c-demersul-teoretic-realizat-prin-aceasta-lucrare-se-plaseaza-inevitabil-in-sfera-unor-concepte-fundamentale/>

8. **CUZA, B.** *Sentimentul istoriei la Miron Costin, Dimitrie Cantemir și Alexandru Ioan Cuza. Volumul Dimitrie Cantemir — punte a cunoașterii între orient și occident.* Asociația Europeană „Dimitrie Cantemir”, 2016.
9. **CUZA, B.** *Identificarea operei cantemiriene în spațiul filosofic, juridic și religios al culturii europene medievale.* Volumul Dimitrie Cantemir și conștiința unității naționale. Studii și articole dedicate centenarului mării uniri, Asociația Europeană, Dimitrie Cantemir”, 2018, pag. 35-49.

ADNOTARE

**Bogdan Cuza. "Spiritualitatea juridică în creațiile sufletului românesc".
Teză de doctor în drept. Specialitatea: 551.01 - Teoria generală a dreptului, Chișinău, 2022**

Structura tezei: teza este structurată în introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 150 de surse. Lucrarea cuprinde 153 pagini de text de bază, iar rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: spiritualitate, juridicitate, neam românesc, istorie, creații culturale, identitate culturală, universalitate.

Domeniul de studiu: Spiritualitatea juridică cuprinsă în creațiile culturale, în special cele ale neamului românesc, care nu aparțin în mod explicit doctrinei juridice.

Scopul și obiectivele cercetării: Doctrina juridică are nevoie să iasă din "litera legii", din dogmă, din "turnul de fildeș", fără însă a nega specificitatea, să se deschidă interdisciplinar spre înțelegeri universale și să cultive spiritul integrativ, să valorifice dreptul în context cultural, să folosească fără să minimalizeze rolul conceptelor, imaginea, inclusiv cea metaforică, ca o componentă fundamentală a spiritualității.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în faptul relevării cu pregnanță, explicit, sistematic și particularizat a faptului că spiritualitatea juridică nu se poate configura numai din valorile juridice. Ea este rezultatul contribuțiilor în diverse grade și ponderi a întregii culturi.

Problema științifică soluționată: în planul spiritualității juridice se simțea nevoia depășirii unei rupturi, între concepte și imagini, deoarece spiritualitatea umană se exprimă prin concepte și imagini.

Importanța teoretică a lucrării constă în configurarea metodologică a unei noi abordări în teoria generală a dreptului și evocarea din spiritualitatea juridică emanată din câteva creații culturale remarcabile ale sufletului românesc. Cunoașterea dreptului trebuie să includă un tip de "artă cognitivă", aptă pentru "a vedea nevăzutul", cu neașteptate iluminări mai ales în relație cu abstractul și ariditatea textelor juridice, să releve structuri profunde, simetrii și asimetrii, ordini și complexități.

Valoarea aplicativă a lucrării: de analiza, înțelegerea și cooptarea acestei abordări depinde forța cognitivă a teoriei generale a dreptului, a doctrinei juridice, capacitatea sa de a oferi o imagine complexă, integratoare asupra fenomenului juridic, cu consecințe practice în multiple domenii: disciplina științifică teoria generală a dreptului; învățământul juridic; doctrina juridică; cercetarea științifică în drept; profesiunile juridice; instituțiile statului; societatea civilă ș.a.

Implementarea rezultatelor științifice: concluziile teoretice ale lucrării, elementele de noutate și recomandările formulate au fost utilizate în realizarea unor studii și comunicări, cât și în cadrul Congresului internațional de filosofie a dreptului și filosofie socială (I.V.R. - Lisabona, 2017), dar și în calitate de referent și coautor pentru Enciclopedia Juridică Română, lit. A-C, volumul Personalități, Editura Universul juridic, 2018.

АННОТАЦИЯ

Богдан Куза. «Юридическая духовность в творениях румынской души». Диссертация ученой степени доктора права. Специальность: 551.01 - Общая теория права. Кишинев, 2022

Структура диссертации: диссертация состоит из введения, четырех глав, выводов и рекомендаций, библиографии из 150 источников. В документе содержится 153 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 9 научных статьях.

Ключевые слова: духовность, законность, румынская нация, история, культурные творения, культурная самобытность, универсальность.

Область знаний: юридический дух, содержащийся в культурных работах, особенно румынского народа, которые не относятся явно к правовой доктрине.

Цель и задачи исследования: правовая доктрина должна выходить из «вердикта права», догмы, «башни из слоновой кости», но не отрицая ее специфики, открываться междисциплинарно универсальному пониманию и культивировать интегративный дух, развивать право в культурном контексте, использовать без минимизации роль понятий, образа, в том числе метафорического, как фундаментальную составляющую духовности.

Научная новизна и оригинальность: юридическая духовность не может ограничиваться исключительно юридическими ценностями Это результат вкладов в разной степени всего культурного наследия.

Решенная научная проблема: в сфере правовой духовности необходимо преодолеть разрыв между понятиями и образами, которыми выражается человеческая духовность.

Теоретическая значимость работы заключается в методологической конфигурации нового подхода в общей теории права и воскрешении юридической духовности, исходящей из некоторых замечательных культурных творений румынской души. Знание закона должно включать тип «когнитивного искусства», способный «видеть невидимое» в особом свете, особенно в отношении абстрактности правовых текстов, выявлять глубокие структуры, симметрию и асимметрию, порядок и сложность.

Прикладная значимость. анализ и понимание данного подхода зависят от когнитивной силы общей теории права, правовой доктрины, ее способности обеспечивать комплексный, интегративный образ правового явления, с практическими последствиями в различных областях: общая теория права, юридическое образование, правовая доктрина, исследования в области права, юридические профессии, гос. учреждения, гражданское общество и др.

Внедрение научных результатов: теоретические выводы статьи, новизна и рекомендации были использованы при проведении исследований и коммуникаций, а также на Международном конгрессе философии права и социальной философии (IVR-Lisbon, 2017), соавтор Румынской юридической энциклопедии, А-С, том Личности, Изд. Universul, 2018.

ANNOTATION

**Bogdan Cuza. "Legal spirituality in the creations of the Romanian soul".
Doctor's thesis in law. Specialty: 551.01 - General Theory of Law, Chisinau, 2022**

Thesis structure: the thesis consists of introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 150 sources. The paper contains 153 pages of basic text, and the results are published in 9 scientific papers.

Keywords: Spirituality, legal, Romanian nation, history, cultural creations, cultural identity, universality.

Field of study: Legal spirituality contained in cultural creations, especially those of the Romanian people, which do not explicitly belong to legal doctrine.

The aim and objectives of the research: The legal doctrine must go beyond the its own domain, but without denying the specificity, to open interdisciplinary to universal agreements and to cultivate the integrative spirit, to capitalize on the right in cultural context, to use without minimizing the role of concepts, the image, including the metaphorical one, as a fundamental component of spirituality.

Scientific innovation and originality of legal spirituality stems from the contributions of the entire civilization.

The scientific problem solved: On the level of legal spirituality, there was a need to bridge the gap between concepts and images, because human spirituality is conveyed via them.

The theoretical importance of the paper consists in the methodological configuration of a new approach in the general theory of law and the evocation from the legal spirituality derived from cultural creations of the Romanian soul. To disclose underlying patterns, symmetries and asymmetries, ordering and complexity, legal knowledge must incorporate a form of "cognitive art" capable of "seeing the unseen" with surprising illumination, especially in contrast to the abstract and aridity of legal texts.

The applicative value of the paper: is based on the cognitive force of the general theory of law, of the legal doctrine, its ability to provide a complex image on the legal phenomenon, with practical implications in multiple fields: the scientific discipline of the general theory of law; legal education and doctrine; scientific research in law; legal professions; state institutions; civil society, and so on.

Implementation of scientific results: theoretical conclusions of the paper, novelty elements and recommendations were used in studies and communications, as well as in the International Congress of Philosophy of Law and Social Philosophy (I.V.R. - Lisbon, 2017), but also as of referent and co-author for the Romanian Legal Encyclopedia, letter A-C, the volume Personalities, Universul Juridic Publishing House, 2018.

CUZA, BOGDAN-GHEORGHE-ILIE

SPIRITUALITATEA JURIDICĂ ÎN CREAȚIILE SUFLETULUI ROMÂNESC

SPECIALITATEA: 551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Rezumatul tezei de doctor

Aprobat spre tipar: 28.03.2022

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar:

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tirajul 50 ex

Comanda nr.:

Universitatea de Studii Politice și Economice Europene

„C. Stere”

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200